

**Tanárok és egyetemi hallgatók
történelemről és történelemtanításról
alkotott nézetei**

Az elmúlt évtizedekben a neveléstudományi kutatásokban hazai és nemzetközi viszonylatban is előtérbe került a történelmi gondolkodás fogalma, mint a történelemtanítás megújításának kulcsa (e.g. e.g., Seixas, 2017; Kojanitz, 2013; NAT, 2012). A gyűjtőfogalom háttérében álló megközelítés szerint a történelemtanításnak a tények és adatok memorizálása felől a múlt eseményeinek elemzése és értelmezése felé kell fordulnia (e.g., Seixas, 2017; Körber, 2015; Van Drie & Van Boxtel, 2008). A történelmi gondolkodás fejlődését alapvetően meghatározzák a történelmi tudásra és annak keletkezésére vonatkozó, ún. episztemológiai nézetek (e.g. Maggioni et al., 2009). Eddigi szakirodalmi ismereteink alapján a történelemre vonatkozó episztemológiai nézetek a hazai történelemtanítás kevésbé kutatott területei közé tartozik.

Az előadás célja két, történelemmel kapcsolatos episztemológiai nézeteket vizsgáló pilot kutatás eredményeinek bemutatása. Az első pilot vizsgálat során történelemtanárokkal (n=9) félig strukturált interjúkat készítettünk egy korábbi belga kutatás alapján (Voet & De Wever, 2016). Második pilot vizsgálatunkban egy történelemről alkotott episztemológiai nézetek mérésére alkalmas kérdőív (Stoel et al., 2017, fordította Kojanitz László) magyar nyelvű verzióját próbáltuk ki. A papíralapú kérdőív 26 állítását hatfokú Likert-skálán kellett értékelni. Az itemek kategorizálása két

dimenzió mentén történt aszerint, hogy (1) a történelmi tudás jellegével vagy keletkezésével kapcsolatos, illetve (2) naiv vagy árnyalt nézeteket tartalmaztak. A Bevezetés a történettudományba című kurzus keretében elsőéves egyetemistákat ($n=59$) töltötték ki a kérdőívet.

A megkérdezett történelemtanárok többsége szerint a történettudományi kutatás és az iskolai történelemtanítás között alapvető szemléletbeli különbség van, az utóbbi elsősorban ismeretközvetítő jellegű. Fontosnak tartották hangsúlyozni a következetes fogalomhasználatot a téma kapcsán (pl. történelem, történettudomány, történetírás, történelem „plutarkhoszi” értelmezésben). Továbbá javasolták a kontextuális tényezők (kötelező érettségi, idő, osztálylétszám) szerepének alaposabb vizsgálatát. A kérdőív megfelelő megbízhatósággal működött (Cronbach- $\alpha=0,76$). A történelem iránti érdeklődés és a történelmi tudás keletkezéséről alkotott árnyalt nézetek között szignifikáns összefüggést találtunk ($r=0,36$, $p<0,01$). Ugyanakkor a történelmi tudás keletkezéséről alkotott árnyalt és naiv nézetek között is szignifikáns pozitív korreláció ($r=0,43$, $p<0,01$) volt tapasztalható.

A pilot vizsgálat eredményei alapján elmondható, hogy a történelemről alkotott episztemológiai nézetek vizsgálata releváns, a kérdőív alkalmazható hazai viszonylatban is. Az kérdőív adaptálásának következő szakaszában nagymintás mérésre fog sor kerülni, elsősorban 9.-12. évfolyamos gimnazisták bevonásával. A félig strukturált interjúk alapján a történelemtanításra vonatkozó állításokból szintén összeállítunk egy kérdőívet, amit tanárszakos hallgatókkal és gyakorló történelemtanárokkal fogjuk kitölteni.